

CZU 347.734(44)

DOI 10.5281/zenodo.8320867

GESTIUNEA RISCURILOR JURIDICE BANCARE ÎN LEGISLAȚIA ȘI PRACTICA DIN FRANȚA

Andrei GUȘTIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Natalia TÎLTU,
doctorandă

BANKING LEGAL RISK MANAGEMENT IN FRENCH LAW AND PRACTICE

Andrei GUȘTIUC,
PhD, associate professor

Natalia TÎLTU,
PhD student

Gestiunea riscurilor juridice face parte fundamentală dintr-un proces de stabilire a procedurilor interne. Este necesar să se stabilească o politică generală de management al riscului și apoi să se stabilească un sistem sistematic și riguros de notificare și monitorizare a incidentelor, ținând cont în același timp de feedback.

Pe de o parte, cadrul legal de gestionare a riscurilor juridice bancare, este stabilit, de regulă, de banca centrală. Iar pe de altă parte, succesul implementării unei politici eficiente de management al riscului juridic în sectorul bancar depinde în proporție egală de departamentul juridic și de managerii companiilor, în special, de modul cum ei înțeleg și implementează rigorile legale stabilite de organul de supraveghere bancară.

Cercetarea doctorală a relevat faptul că în sistemul bancar al Franței există un sistem performant de consacrare și gestionare a riscurilor juridice bancare – ca un element fundamental al politicii de supraveghere și a normelor bancare prudențiale.

În rândurile ce urmează vom încerca să cercetăm și să generalizăm practica franceză, formulând concluzii și propunând anumite soluții pentru Banca Națională a Moldovei.

Cuvinte-cheie: riscuri juridice, managementul riscurilor juridice bancare, legislație bancară, politici de management al riscului, politici juridice bancare, sistem bancar francez, Codul Monetar și Financiar.

Legal risk management is a fundamental part of a process of establishing internal procedures. It is necessary to establish an overall risk management policy and then establish a systematic and rigorous system for reporting and monitoring incidents, while taking into account feedback.

On the one hand, the legal framework for managing banking legal risks is established, as a rule, by the central bank. And on the other hand, the success of implementing an effective legal risk management policy in the banking sector depends equally on the legal department and company managers, in particular, on how they understand and implement the legal rigors established by the banking supervisory body.

The doctoral research revealed the fact that in the banking system of France there is a performant system of consecration and management of banking legal risks - as a fundamental element of the supervisory policy and prudential banking rules. In the following lines we will try to research and generalize the French practice, formulating conclusions and proposing certain solutions for the National Bank of Moldova.

Keywords: legal risks, banking legal risk management, banking legislation, risk management policies, banking legal policies, French banking system, Monetary and Financial Code.

Introducere. Gestionarea riscurilor juridice este departe de a se baza în exclusivitate doar pe juriști. O adevărată strategie de management legal trebuie acceptată și încurajată de managerii băncii pe de o parte și trebuie să se bazeze pe angajați, pe de altă parte.

Organizarea sistemului de control al riscului juridic bancar este indiscutabil depen-

Introduction. Legal risk management is far from solely relying on lawyers. A true legal management strategy must be accepted and encouraged by the bank's managers on the one hand and must be based on the employees on the other hand.

The organization of the banking legal risk control system is indisputably dependent



dentă de funcția juridică. Juriștii sunt cei care, pe de o parte, asigură supravegherea juridică și coordonarea juridică a tuturor afacerilor și, pe de altă parte, participă la dezvoltarea procedurilor interne, în conformitate cu normele de supraveghere prudențială stabilite de banca centrală. Această funcție este cea care asigură și determinarea unei politici juridice adecvate pentru operațiunile desfășurate de bancă. Ea vine în ajutorul personalului operațional oferind sfaturi juridice valoroase.

Băncile sunt obligate, în condițiile legii, să se doteze cu mijloace adecvate pentru a controla riscurile operaționale, inclusiv cele legale. Organizarea întregului sistem este responsabilitatea organului executiv. Din 2004 și de la adoptarea Acordului de la Basel II, managerilor li sa cerut să acorde o mare importanță funcției juridice și de conformitate. Responsabilitatea de a se asigura că banca respectă obligațiile în materie de control intern și management al riscului revine organului executiv și organului de conducere. Aceștia sunt obligați să evalueze și să monitorizeze periodic eficacitatea politicilor, sistemelor și procedurilor puse în aplicare pentru a se conforma cerințelor de reglementare și să ia măsurile corective necesare în eventualitatea oricăror deficiențe [17, art.38]. Sistemul de management al riscului operațional trebuie, de asemenea, să definească proceduri de informare, cel puțin trimestrial, a organului executiv și, după caz, a comitetului de risc, cu privire la respectarea limitelor și modificările riscurilor. În consecință, funcția juridică va fi pe deplin asociată cu dezvoltarea sistemului de management și control al riscului operațional, în timp ce va trebui să informeze ierarhia și să țină cont de instrucțiunile acestora.

Metode și materiale aplicate. Abordarea științifică a subiectului a avut loc, preponderent utilizându-se metoda analitică. Având în vedere că se face o incursiune în dreptul comparat, fiind analizată practica Franței de gestiune a riscurilor juridice bancare, s-a aplicat și metoda comparativă. Totodată, s-a făcut uz și de alte metode precum: metoda istorică, deducția, inducția și alte metode relevante cercetării.

Conținut de bază. Lumea noastră socio-economică fiind puternic afectată, a cunoscut un boom în metodele de management. „Modelul

on the legal function. Lawyers are the ones who, on the one hand, ensure legal supervision and legal coordination of all businesses and, on the other hand, participate in the development of internal procedures, in accordance with the prudential supervision rules established by the central bank. It is this function that also ensures the determination of an appropriate legal policy for the operations carried out by the bank, assisting operational staff by providing valuable legal advice.

Banks are required under the terms of the law to equip themselves with appropriate means to control operational risks, including legal ones. The organization of the overall system is the responsibility of the executive body. Since 2004 and the adoption of the Basel II Accord, managers have been required to place great importance on the legal and compliance function. The responsibility for ensuring that the bank complies with the obligations in terms of internal control and risk management lies with the executive body and the governing body. They are required to periodically assess and monitor the effectiveness of the policies, systems and procedures put in place to comply with regulatory requirements and take the necessary corrective measures in the event of any shortcomings [17, art.38]. The operational risk management system must also define procedures for informing, at least quarterly, the executive body and, where applicable, the risk committee, on compliance with limits and changes in risks. Consequently, the legal function will be fully associated with the development of the operational risk management and control system, while then having to inform the hierarchy and take their instructions into account.

Applied methods and materials. The scientific approach to the subject took place, mainly using the analytical method. Considering that a foray into comparative law is being made, being analyzed the French practice of banking legal risks management, the comparative method was also applied. At the same time, other methods were used, such as: the historical method, deduction, induction and other methods relevant to the research.

Basic content. Our socio-economic world being heavily affected, has experienced

managementului în general, cel al managementului riscului în special, după ce a colonizat toate formele de politică” [11] este acum aplicat în lumea juridică [2]. Managementul riscului a mobilizat mulți cercetători, în special în științe exacte, dar și în finanțe, marketing și economie. Managementul riscului este acum o funcție prezentă în companii și instituții indiferent de domeniul de activitate: bancar-financiar, asigurări, telecomunicații, aeronautică, comerț și chiar în administrația publică. Pe plan mondial, totuși, există foarte puțină literatură de specialitate care abordează subiecte juridice din unghiul teoriei managementului riscului [20; 13; 3, p.8; 10].

Gestiunea riscurilor juridice bancare este o activitate metodică și sistematică [21, p.83] care cuprinde etape succesive și între care se stabilește o strânsă simbioză. Politica generală de management al riscului juridic trebuie să includă:

- evaluarea contextului și a riscurilor legale majore;
- coerența cu strategia generală de risc a băncii;
- limitele de risc acceptabile, riscul maxim tolerabil;
- persoanele responsabile cu aplicarea politicilor;
- un proces de identificare, evaluare, analiză, control, finanțare și monitorizare;
- revizuirea periodică a tuturor mecanismelor de atenuare și control specifice funcției juridice pentru a asigura eficacitatea acestora.

Această politică impune o viziune strategică a obiectivelor funcției juridice, pe deplin consecventă cu cele ale instituției.

Comitetul de la Basel a publicat un set de principii care guvernează un cadru pentru managementul și monitorizarea eficientă a riscului operațional, care să fie utilizate de bănci și de supraveghetorii acestora pentru a evalua politicile și practicile în acest domeniu. Având în vedere că riscul juridic este o componentă a riscului operațional, considerăm oportun și util să ne referim la acesta [7].

Principii transpuse în managementul riscurilor juridice. Textul stabilește zece principii care pot fi împărțite în trei mari categorii. Primele trei principii urmăresc crearea unui mediu adecvat pentru managementul riscului sub

a boom in management methods. “The model of management in general, that of risk management in particular, having colonized all forms of politics” [11] is now applied in the legal world [2]. Risk management has mobilized many researchers, especially in the exact sciences, but also in finance, marketing and economics. Risk management is now a function present in companies and institutions regardless of the field of activity: banking-finance, insurance, telecommunications, aeronautics, trade and even in public administration. Worldwide, however, there is very little specialized literature that approaches legal topics from the perspective of risk management theory [20; 13; 3, p.8; 10].

The management of banking legal risks is a methodical and systematic activity [21, p.83] that includes successive stages and between which a close symbiosis is established. The general legal risk management policy must include:

- assessment of the context and major legal risks;
- consistency with the bank’s general risk strategy;
- acceptable risk limits, maximum tolerable risk;
- the persons responsible for applying the policies;
- a process of identification, evaluation, analysis, control, financing and monitoring;
- periodic review of all mitigation and control mechanisms specific to the legal function to ensure their effectiveness.

This policy imposes a strategic vision of the objectives of the legal function, fully consistent with those of the institution.

The Basel Committee has published a set of principles to govern a framework for the effective management and monitoring of operational risk, to be used by banks and their supervisors to assess policies and practices in this area. Given that legal risk is a component of operational risk, we consider it appropriate and useful to refer to it [7].

Transposable principles in the management of legal risks. The text sets out ten principles which can be divided into three broad categories. The first three principles aim to create an appropriate environment for risk management under the responsibility of the



responsabilitatea consiliului de administrație și a conducerii superioare. Următoarele patru principii sunt menite să instituie un sistem sistematic și generalizat de identificare, evaluare, control, atenuare, finanțare și gestionare a riscurilor operaționale. Ultimele trei principii vizează controlul și evaluarea sistemelor de management al riscului de către o funcție de audit intern independentă de cea responsabilă cu managementul. Putem transpune aceste principii generale stabilite de Comitetul de la Basel pentru managementul tuturor riscurilor operaționale în domeniul juridic. Într-adevăr, acest exercițiu constă într-un efort de adaptare și rezultatul ar fi următorul: principiile 4, 5, 6 și 7 se vor transforma în ceea ce se numesc „regulile de aur” ale gestiunii riscurilor juridice bancare, ilustrând perfect conținutul **politicii generale de gestiune a riscului juridic**:

board of directors and senior management. The following four principles are intended to set up a systematic and generalized system for identifying, evaluating, controlling, mitigating, financing and managing operational risks. The last three principles aim to control and assess the risk management systems by an internal audit function independent of the one responsible for management. We can transpose these general principles set out by the Basel Committee for the management of all operational risks into the legal field. Indeed, this exercise consists in an effort of adaptation and the result would be the following: principles 4, 5, 6 and 7 will be transformed into what are called “the golden rules” of the management of legal risks, perfectly illustrating the content of the **general legal risk management policy in the banking field**:

Transpunerea în domeniul juridic a principiilor de management al riscului operațional stabilite de Comitetul de la Basel	
Principiile 4, 5, 6 și 7 a Comitetului de la Basel	„Regulile de aur” ale gestiunii riscurilor juridice bancare
Principiul 4: „Băncile ar trebui să identifice și să evalueze riscul operațional inerent tuturor produselor, activităților, proceselor și sistemelor materiale. De asemenea, ele ar trebui, înainte de lansarea sau operarea de noi produse, activități, procese și sisteme, să se supună unei proceduri adecvate de evaluare a riscului operațional inerent acestora” [7].	Funcția juridică identifică și evaluează riscurile legale inerente tuturor produselor, activităților, proceselor și sistemelor, de la concepție și de-a lungul vieții lor.

Transposition into the legal field of the operational risk management principles set out by the Basel Committee	
Principles 4, 5, 6 & 7 set out by the Basel Committee	„The golden rules of the management of banking legal risks
Principle 4: “Banks should identify and assess the operational risk inherent in all material products, activities, processes and systems. They should also, before launching or operating new products, activities, processes and systems, submit to an adequate procedure for assessing the operational risk inherent in them.” [7]	The legal function identifies and assesses the legal risks inherent in all products, activities, processes and systems, from their conception and throughout their life.

<p>Principiul 5: „Băncile ar trebui să implementeze un proces de monitorizare regulată a profilurilor de risc operațional și a expunerilor la pierderi semnificative. Informațiile utile pentru managementul dinamic al riscului operațional ar trebui comunicate în mod regulat conducerii superioare și consiliului de administrație.” [7]</p>	<p>Funcția juridică implementează un proces de monitorizare a profilurilor de risc juridic și a expunerilor la pierderi materiale. Informațiile relevante sunt comunicate în mod regulat conducerii superioare și consiliului de administrație în vederea unui management dinamic al riscului.</p>	<p>Principle 5: “Banks should implement a process for regularly monitoring operational risk profiles and material loss exposures. Information useful for dynamic operational risk management should be regularly communicated to senior management and the board of directors.” [7]</p>	<p>The legal function implements a process for monitoring legal risk profiles and material loss exposures. Relevant information is regularly communicated to senior management and the board of directors with a view to dynamic risk management.</p>
<p>Principiul 6: „Băncile ar trebui să adopte politici, procese și proceduri pentru a controla și/sau a atenua sursele semnificative de risc operațional. Aceștia ar trebui să își revizuiască periodic strategiile de atenuare și control al riscurilor și să își ajusteze profilul de risc operațional în consecință prin utilizarea strategiilor adecvate, ținând cont de apetitul lor general pentru risc și de profilul de risc.” [7]</p>	<p>Funcția juridică ar trebui să adopte politici și proceduri pentru a controla și/sau a atenua sursele semnificative de risc juridic. Trebuie să își revizuiască periodic strategia de limitare și control al riscului juridic și să își ajusteze profilul de risc în funcție de strategia generală a băncii în acest domeniu, inclusiv în funcție de apetitul pentru risc.</p>	<p>Principle 6: “Banks should adopt policies, processes and procedures to control and/or mitigate significant sources of operational risk. They should periodically review their risk mitigation and control strategies and adjust their operational risk profile accordingly through the use of appropriate strategies, taking into account their overall risk appetite and risk profile.” [7]</p>	<p>The legal function should adopt policies and procedures to control and/or mitigate significant sources of legal risk. It must periodically review its strategy for limiting and controlling legal risk and adjust its risk profile according to the bank’s overall strategy in this area, including according to risk appetite.</p>
<p>Principiul 7: „Băncile ar trebui să aibă planuri de contingență și continuitate a activității pentru a asigura funcționarea neîntreruptă și pentru a limita pierderile în cazul unei perturbări grave a activității.” [7]</p>	<p>Funcția juridică implementează planuri de continuitate a activității pentru a asigura funcționarea neîntreruptă și pierderea în cazul unei perturbări severe.</p>	<p>Principle 7: “Banks should have contingency and business continuity plans in place to ensure uninterrupted operation and limit losses in the event of a severe business disruption.” [7]</p>	<p>The legal function implements business continuity plans to ensure uninterrupted operation and limit loss in the event of a severe disruption.</p>

Odată identificate, evaluate și controlate, riscurile trebuie monitorizate periodic printr-un mecanism conceput în acest scop. Scopul acestui exercițiu este de a realiza un management real și eficient al riscului. În această etapă

Once identified, assessed and controlled, risks should be regularly monitored through a mechanism designed for this purpose. The purpose of this exercise is to achieve real and effective risk management. During this stage, it



este necesar să se țină cont de feedback-ul din implementarea politicii de management, care va duce la actualizarea analizei și a măsurilor anticipate. În ceea ce privește riscurile juridice, trebuie avute în vedere: actualizarea constantă a procedurilor, monitorizarea permanentă a incidentelor și îndrumarea de către departamentul juridic central care are ca rezultat reconsiderarea periodică a aranjamentelor juridice pentru a asigura eficiența acestora.

Monitorizarea juridică creează premisele unei intervenții rapide pentru a anticipa evoluțiile legislative, inversări de jurisprudență și pentru a preveni ca măsurile de protecție sau sistemele recomandate să devină învechite [4]. Ea trebuie să fie însoțită de stabilirea unei comunicări eficiente. Comunicarea eficientă în cadrul funcției juridice, precum și cu alte departamente, este crucială.

Gestionarea riscurilor juridice este strâns legată de capacitatea funcției juridice de a reacționa rapid la incidente reale sau potențiale. Prin urmare, este necesar să se recurgă la mijloace oficializate destinate obținerii de informații cu privire la riscurile implicate. Dintre mijloacele sale amintim monitorizarea incidentelor [5].

Fără a relua principiile enunțate în secțiunea dedicată colectării datelor (interne și externe), trebuie totuși spus că monitorizarea riscului constă în „localizarea, colectarea, analiza, comandarea, diseminarea și stocarea informațiilor referitoare la riscurile suportate sau generate” [5, p.198] de bancă.

Un Ghid de implementare a managementului riscului juridic și alte instrumente adecvate pot fi puse la dispoziția avocaților specializați în diverse activități bancare. Toate aceste documente care oferă sfaturi, recomandări, reguli și practici privind implementarea și dezvoltarea managementului riscului trebuie actualizate periodic în lumina feedback-ului angajaților. Controlul permanent va evalua eficiența și eficacitatea procesului de management al riscului. Funcția juridică trebuie să efectueze o revizuire periodică a politicii sale, a riscurilor acceptate și acceptabile cu privire la evoluția mediului juridic, național, european și internațional, mai ales atunci când băncile fac parte dintr-un context din ce în ce mai internațional [19, p.477].

Într-adevăr, „fără evaluare corectă, nici

is necessary to take into account the feedback from the implementation of the management policy, which will lead to the updating of the analysis and the anticipated measures. With regard to legal risks, consideration should be given to: constant updating of procedures, permanent monitoring of incidents and guidance by the central legal department resulting in the periodic reconsideration of legal arrangements to ensure their efficiency.

Legal monitoring creates the premises for rapid intervention to anticipate legislative developments, reversals in case law and to prevent the protective measures or recommended systems from becoming obsolete [4]. It must be accompanied by the establishment of effective communication. Effective communication within the legal function, as well as with other departments, is crucial.

The management of legal risks is closely linked to the ability of the legal function to react quickly to actual or potential incidents. Therefore, it is necessary to resort to formalized means intended to obtain information on the risks involved. Among its means, we mention the monitoring of incidents [5].

Without repeating the principles set out in the section dedicated to data collection (internal and external), it must nevertheless be said that risk monitoring consists of “locating, collecting, analyzing, ordering, disseminating and store information relating to the risks incurred or generated” [5, p.198] by the bank.

A Legal Risk Management Implementation Guide and other appropriate tools may be made available to lawyers specializing in various bank activities. All these documents providing advice, recommendations, rules and practices on the implementation and development of risk management must be regularly updated in the light of employee feedback. Permanent control will assess the efficiency and effectiveness of the risk management process. The legal function must carry out a regular review of its policy, of the accepted and acceptable risks with regard to the evolution of the legal, national, European and international environment, especially when the banks are part of an increasingly international context. more marked [19, p.477].

Indeed, „without correct evaluation, no

un tratament corect și, prin urmare, erori cu atât mai penibile cu cât îl pun pe operator într-un fel de spirală care îl trage într-un stres din ce în ce mai mare și erori din ce în ce mai grave” [14, p.21].

Concluzii. Acest articol nu ar fi completă dacă la finalul analizei problematice de gestiune a riscurilor și obligațiilor de informare, nu am împărtăși propuneri concrete privind dezvoltarea doctrinei și legislației în acest domeniu. O prezentare utilă a acestor propuneri necesită mai întâi de toate revizuirea unei serii de observații pe care le-am putut stabili în timpul muncii noastre.

Modul de a face față și de a gestiona riscurile juridice poate deveni un avantaj competitiv de durată, devenind ceea ce anglo-saxonii numesc competență de bază, dacă „îndeplinește patru condiții: trebuie să aibă o anumită valoare, să fie inimitabilă, nesubstituibilă și rară” [13, p.233]. „Capacitatea juridică” sau „înțelepciunea juridică” [1, p.50] a băncii depinde de calitatea și know-how-ul personalului său juridic, dar și de atitudinea conducătorilor săi față de lege [1, p.50].

Nu poate exista o strategie juridică cu adevărat competitivă care să se bazeze exclusiv pe motivația și experiența profesională a avocaților lăsați să se descurce singuri.

Astfel, am arătat în acest capitol că implementarea unei politici de management al riscului juridic este departe de a se baza doar pe avocați. O strategie autentică de management juridic trebuie să fie acceptată și încurajată de managerii băncii, pe de o parte și, pe de altă parte, trebuie să se bazeze pe toți angajații, directorul juridic jucând un rol cheie în organizarea acestei împărțiri de competențe și responsabilități.

Riscul și asimetria informațională sunt omniprezente în sectorul bancar. Ultimele crize economice de origine financiară nu au făcut decât să amplifice nevoia de mai multe informații pentru agenții economici și autoritățile de supraveghere la nivel național și european. De asemenea, a subliniat importanța fondurilor proprii ale băncilor și necesitatea controlului riscurilor bancare acoperite de aceste fonduri. Gestionarea adecvată a riscului juridic este, prin urmare, strâns legată de solvabilitatea băncilor și, ca atare, prezintă un interes

correct treatment, and therefore errors that are all the more embarrassing as they put the operator in a kind of spiral which drags him into ever greater stress and ever more serious errors” [14, p.21].

Conclusions. This article would not be complete if, at the end of the analysis of the problem of risk management and information obligations, the implementation of custody and advice to the banker, we did not share concrete proposals regarding the development of doctrine and legislation in this field. A useful presentation of these propositions requires first reviewing a series of observations that we were able to establish during our work.

The way of dealing with and managing legal risks can become a lasting competitive advantage, by becoming what the Anglo-Saxons call core competency, if “it meets four conditions: it must have a certain value, be inimitable, non-substitutable and rare” [13, p.233]. The “legal capacity” or “legal astuteness” [1, p.50] of the bank depends on the quality and know-how of its legal staff, but also on the attitude of its managers with regard to the law [1, p.50].

There can be no truly competitive legal strategy that would rely solely on the motivation and professional experience of lawyers left to fend for themselves. Thus, we have shown in this chapter that the implementation of a legal risk management policy is far from relying solely on lawyers. A genuine legal management strategy must be accepted and encouraged by the bank’s managers on the one hand and on the other hand must be based on all employees, with the legal director playing a key role in organizing this sharing of skills and responsibilities.

Risk and information asymmetry are omnipresent in the banking sector. The last economic crisis of financial origin has only amplified the need for more information for economic agents and supervisory authorities at national and European level. It also highlighted the importance of banks’ own funds and the need to control the banking risks covered by these same funds. The proper management of legal risk is therefore closely linked to the solvency of banks and as such is of close interest to the supervisory authorities, creditors and share-



apropiat pentru autoritățile de supraveghere, creditori și acționari. În acest context, o primă observație este esențială: riscul juridic, o componentă majoră a riscului operațional, trebuie identificat, evaluat, procesat și gestionat.

Așa că să ne întoarcem pentru un moment la teoria managementului riscului. Pentru a-l introduce, am plecat de la ideea că riscul juridic nu se limitează la mecanismele folosite de legislație pentru „corectarea dezechilibrelor care sunt de natură să genereze producerea evenimentului temut în preocuparea satisfacerii unei nevoi de securitate” [15, p.78; 16, p.581]. Am propus o abordare modernă a riscului juridic, orientată spre anticiparea și gestionarea evenimentelor de temut, care este cea a mecanismelor utilizate de companie pentru a prelua consecințele dăunătoare cauzate de un litigiu, dar și de ambiguitate, excesul sau insuficiența legii sau printr-o inversare nefavorabilă a jurisprudenței. Criticată de unii autori din cauza unei presupuse absențe a incertitudinii [15, p.78; 16, p.581], această concepție este dimpotrivă perfect adaptată noilor cerințe legale în materie de control intern, management al riscului și calcul al capitalului de reglementare. De asemenea, arată schimbarea profundă suferită de rolul fundamental al juristului corporativ. El nu mai este doar consilierul și păzitorul templului. De acum înainte, și practic în același mod, este și manager de risc, pentru că banca își asumă riscuri legale. Poate folosi, succesiv sau chiar simultan, mai multe strategii. Astfel poate accepta, evita sau limita riscurile legale. Dar fiecare dintre aceste strategii are un cost: evitarea are ca rezultat renunțarea la operațiuni, și deci la venituri, și ar implica o selecție de clienți; limitarea se traduce în costurile de monitorizare și înființare a instrumentelor informatice adecvate, precum și costuri de formare; în final, strategia de acceptare are ca rezultat o mai mare imobilizare a fondurilor proprii. Înseamnă aceasta că această concepție a riscului juridic vizează exclusiv politica internă a instituției? Un răspuns afirmativ ar ignora complexitatea cauzelor riscurilor juridice. Se poate observa că aplicarea teoriei managementului riscului juridic face posibilă, printre altele, identificarea exceselor, chiar a ambiguităților sau a insuficiențelor dreptului pozitiv.

Recomandări. Recomandăm Băncii

holders. In this context, a first observation is essential: legal risk, a major component of operational risk, must be identified, assessed, processed and managed.

So let's go back for a moment to the theory of risk management. To introduce it, we started from the idea that the legal risk is not limited to the mechanisms used by the law to “correct the imbalances that are likely to generate the occurrence of the feared event in the concern of satisfy a need for security” [15, p.78; 16, p.581]. We have put forward a modern approach to legal risk, resolutely oriented towards the anticipation and management of feared events, which is that of the mechanisms used by the company to take charge of the harmful consequences caused by a dispute, but also by the ambiguity, the excess or the insufficiency of the law or by an unfavorable reversal of case law. Criticized by some authors because of an alleged absence of uncertainty [15, p.78; 16, p.581], this conception is on the contrary perfectly adapted to the new legal requirements in terms of internal control, risk management and calculation of regulatory capital. It also shows the profound change undergone by the fundamental role of the corporate lawyer. He is no longer just the counselor and guardian of the temple. From now on, and practically in the same way, he is also a risk manager, because the bank takes legal risks. It can use, successively or even simultaneously, several strategies. Thus it can accept, avoid or limit legal risks. But each of these strategies has a cost: avoidance results in the renunciation of operations, and therefore of income, and would involve a selection of customers; the limitation translates into the costs of monitoring and setting up suitable IT tools, as well as training costs; finally, the acceptance strategy results in a greater immobilization of own funds. Does this mean that this conception of legal risk concerns exclusively the internal policy of the institution? An affirmative answer would ignore the complexity of the causes of legal risks. It can be seen that the application of the theory of legal risk management makes it possible, among other things, to identify the excesses, even the ambiguities or the insufficiencies of positive law.

Recommendations. We recommend the National Bank of Moldova to introduce a pre-

Naționale a Moldovei introducerea în actele sale normative, prioritar în cele cu referire la normele prudențiale în activitatea băncilor comerciale, a unei obligații precontractuale de informare.

Legislația bancară în domeniul supravegherii și instituirii de norme prudențiale trebuie să se reconecteze cu rațiunea sa de a fi și să redevină un ansamblu de texte vii, coerente cu evoluția societății, ținând cont de jurisprudență și de concurența sa, dreptul consumatorului.

În acest context, nu putem decât să sperăm la punctul culminant al spiritului care animă viitoarele proiecte de reformă a legislației bancare în domeniul supravegherii și a normelor prudențiale.

În primul rând, considerăm că este oportun să luăm în considerare tendințele actuale în legislația europeană privind protecția consumatorilor și investitorilor. Astfel, așa cum am spus deja, legiuitorul european permite statelor membre să extindă aplicarea regulilor **Directivei UE 2011/83 [9]** la persoanele juridice sau fizice care nu sunt „consumatoare”, indicând ca exemplu organizațiile neguvernamentale, start-up-urile. și IMM-uri.

Considerăm necesară adoptarea cât mai urgentă a **Codului Monetar și Financiar al Republicii Moldova**, preluând modelul Franței (Code monétaire et financier [6]). Prin aceasta s-ar reuși generalizarea legislației bancare într-o singură sursă, fapt care ar facilita accesul la ea a consumatorilor de servicii bancare.

În linii generale, Codul Monetar și Financiar al Franței prezintă o compilație de „cărți” referitoare la moneda și sistemul monetar francez (cartea I); produse financiare (Cartea II); servicii bancare și financiare (Cartea a III-a); piețe financiare (Cartea a IV-a); furnizori de servicii bancare și de investiții (Cartea V); instituțiile bancare și financiare (cartea a VI-a) și în final prevederile specifice pentru teritoriile de peste mări (cartea a VII-a).

Cu unele mici redactări și intervenții creative, Republica Moldova ar putea prelua modelul francez și astfel armoniza instantaneu legislația și practicile sale bancare, în special în domeniul reglementărilor prudențiale, la standardele și directivele Uniunii Europene.

contractual information obligation in its normative acts, primarily in those with reference to the prudential norms in the activity of commercial banks.

Banking legislation in the field of supervision and the establishment of prudential rules must reconnect with its *raison d'être* and become a set of living texts, coherent with the evolution of society, taking into account jurisprudence and its competition, consumer law.

In this context, we can only hope for the culmination of the spirit that animates future banking legislation reform projects in the field of supervision and prudential rules.

First of all, we consider it appropriate to take into account the current trends in European consumer and investor protection legislation. Thus, as we have already said, the European legislator allows Member States to extend the application of the rules of **EU Directive 2011/83 [9]** to legal or natural persons who are not “consumers”, indicating as example, non-governmental organizations, start-ups and SMEs.

We consider it necessary to adopt the **Monetary and Financial Code of the Republic of Moldova** as soon as possible, **taking over the French model** (Code monétaire et financier [6]). This would make it possible to generalize banking legislation in a single source, which would facilitate access to it for consumers of banking services.

The Monetary and Financial Code presents a compilation of “books” relating to the French currency and monetary system (book I); financial and savings products (Book II); banking and financial services (Book III); financial markets (Book IV); banking and investment service providers (Book V); banking and financial institutions (book VI) and finally the specific provisions for overseas territories (book VII).

With some small redactions and creative interventions, the Republic of Moldova could take over the French model and thus instantly harmonize its legislation and banking practices, especially in the field of prudential regulations, to the standards and directives of the European Union.



Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Bagley Constance. *Winning Legally: How to Use the Law to Create Value, Marshal Resources and Manage Risk*. Harvard Business School Press. Boston Massachusetts, 2005. 283 p. ISBN: 1-59139-192-X
2. Baraduc Elisabeth., *Le traitement juridique et judiciaire de l'incertitude*. Ed.Dalloz. Paris, 2008. 242 p. ISBN-10: 2247080448; ISBN-13: 978-2247080441.
3. Barthelemy Jean. „L'ingenierie juridique, un concept; le juriste organisateur: son pretre”. Nr.3, 2005. Ed.GAZ. Paris, 2005. p.8.
4. Cabrolier Y. *Le droit, outil ou obstacle pour le risk manager?*. Gaz.Pal., 2006 nr.91, p.8.
5. Charbonnier J. *Le risk management. Methodologie et pratiques*. Ed.L'Argus de l'assurance. Paris, 2007. EAN: 9782247072439.
6. *Code monetaire et financier de France (Codul monetar și financiar al Franței)*. Acest cod a fost adoptat prin Legea nr. 99-1071 din 16 decembrie 1999, prin ordonanța nr. 2000-1223 din 14 decembrie 2000 (pentru partea sa legislativă) și prin decretul nr. 2005-1007 din 2 august. 2005 (pentru partea sa reglementară). A apărut așadar, complet, din anul 2005. <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwioqtrXgNCAAxZzAIHHRFBdgUQFnoECCQQAQ&url=https%3A%2F%2Fcodes.droit.org%2FPDF%2FCode%2520mon%25C3%25A9taire%2520et%2520financier.pdf&usg=AOvVaw23OXunO59nWBFa4ytzSkRb&opi=89978449> (accesat la 27.04.2023)
7. *Comite de Bale sur le controle bancaire. Saines pratiques pour la gestion et la surveillance du risque operationnel*. Ed.Banque des Reglements Internationaux. Suisse, Bale, fevrier 2003. 18 p. <https://www.bis.org%2Fpubl%2Fbcbs96fre.pdf&usg=AOvVaw1YCaWR1Is0aeHov3qMQi2f&opi=89978449> (accesat la 21.04.2023)
8. Daunizeau Jean-Michel., Leimbach Martine. *Controle des risques: mieux comprendre les fonctions juridiques et de conformite*. Ed.Revue Banque, 2011. 202 p. ISBN: 978-2-86325-570-4.
9. Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council (Text with EEA relevance).
10. Downe Alexis. *La gestion des risques contractuels par le contrat*. Ed.Presses de l'Universite Toulouse Capitole. Toulouse, 2020. 811 p. EAN: 9782361702212.
11. Dupont Yves. *Dictionnaire des risques*. Ed.Armand colin. Paris, 2007. 568 p. EAN: 9782200279943.
12. Kerebel Pascal. *Management des risques*. Editions d'Organisation Eyrolles, 2009. 188 p. ISBN13: 978-2-212-54308-7.
13. Masson Antoine. Bouthinon-Dumas Hugues. „L'approche Law & Management”. În: *Revue Trimestrielle du Droit Commercial et de Droit Economique*. Nr.2, 2011. Paris, 2011. pp.233-254. ISSN: 0244-9358.
14. Metayer Yves. Hirsch Laurence. *Premiers pas dans le management des risques*. Ed.AFNOR, 2007. 136 p. ISBN-13: 978-2124651023.
15. Moury Jacques. *Etude: Le Risque*. Paris, 2011. 654 p. ISBN: 978-2-11-008855-0.
16. Moury Jacques. *Le droit confronte a l'omnipresence du risque*. În: *Recueil Dalloz* Nr.16/7509. Paris, 2012. 1020 p.
17. *Regulamentul nr. 97-02 din 21.02.1997 al Comitetului de Reglementare Bancară și Financiară (CRBF)*. Art.38.
18. Tîltu Natalia. *Paradigma supravegherii bancare în spațiul Uniunii Europene*. În: *Materialele mesei rotunde cu participare internațională, consacrate Zilei internaționale a drepturilor omului, din 6 decembrie 2017*. „Mecanisme de protecție a drepturilor

- omului.” Chișinău: CEP USM, 2018. 430 p. pp.335-342. ISBN 978-9975-71-978-0.
19. Varnav Mihaela. La gestion des risques juridiques bancaires: etude appliquee aux obligations d’information, de mise en garde et de conseil. Droit. Universite Pantheon-Sorbonne. Paris I, 2014. Farncais. 540 p. NNT: 2014PA010281.
20. Verdun Franck. Le management strategique des risques juridiques. Ed.LexisNexis. Paris, 2013. 236 p. EAN13: 9782711017904; ISBN13; 978-2-7110-1790-4.
21. Veret Catherine., Mekouar Richard. Fonction: Risk manager. Ed.Dunod. Paris, 2005. 370p. ISBN-13: 978-2-10-048697-7

Despre autori:

Andrei GUȘTIUC,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Drept Privat”
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: agustiuc@yahoo.com
ORCID ID: 0009-0001-8710-7462*

Natalia TÎLTU,

*doctorandă
Școala doctorală „Științe penale și drept public”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: tiltu.tiltu@mail.ru
ORCID ID: 0009-0006-6457-0960*

About authors:

Andrei GUSTIUC,

*PhD, associate professor
“Private Law” Chair
of the Academy “Stefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: agustiuc@yahoo.com
ORCID ID: 0009-0001-8710-7462*

Natalia TILTU,

*PhD student
Doctoral School “Penal Sciences
and Public Law” of the Academy “Stefan cel
Mare” of the MIA,
e-mail: tiltu.tiltu@mail.ru
ORCID ID: 0009-0006-6457-0960*